

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

§. I. Quia nullum difforme potest esse conforme: & quia est oppositio inter
conscientiam, & legem Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

cibilibus speculative falsa est practice vera.
 Ut enim paucis verbis rem totam concludit
 P. Vasq. *l. c.* toties ratio est recta, quoties
 est conformis regulis morum, non autem
 necesse est, ut sit conformis rei, quam enun-
 tiat: ergo volitio tali rationi conformis erit
 moraliter recta.

N. Confirmo : quia non omnis conscientia
108. speculativè vera est moraliter recta; nec om-
nis moraliter recta est speculativè vera; nam
omnis conscientia temeraria, & improba-
bilis, etiam fit vera, non est moraliter recta, &
omnis erronea invincibilis, etiam fit specula-
tivè falsa, est moraliter recta : ergo aliqua
speculativè vera non est moraliter recta, &
aliqua moraliter recta non est speculativè
vera: ergo aliqua moraliter recta potest esse
speculativè falsa, seu invincibiliter erronea.

P. Teril. Nam, ut ait P. Teril. *qu.* 3. de Reg. mor. *n.* 74. Theologi potius in materia de Conscientiâ non recipiunt ad veritatem logicam, quia sæpe contingit homines acq̃ue peccare sequendo conscientiam veram, ac falsam: ergo potiùs respiciunt veritatem ethicam.

N. Ex hac doctrinâ inferitur 1. errasse P.
 109. Eliz. non tantum, dum docuit folam confici-
 P. Eliz. entiam veram esse rectam, sed etiam dum
 docuit folam conscientiam rectam esse ver-
 ram: primum patet ex dictis, ubi distinxi-
 mus veritatem à rectitudine, & quia si sola
 conscientia vera esset recta, error invincibi-
 lis non excusaret, immò qui sequeretur con-
 scientiam temerariam speculativè veram,
 bene operaretur: secundum etiam patet,
 quia sipe conscientia falsa est ethicè recta,
 nec tamen est vera; potest enim opinio pro-
 babilior, immò probabilissima, esse falsa, &
 tamen esse ethicè recta.

N. Intertur 2. iterum errasse dum in *Appen-*
dice de *Naturâ opinionis* qu. 9. initio docuit,
IIO. conscientiam erroneam non posse esse regulam
p. Eliz. morum, si enim loquatur de invincibiliter
erroneâ, non tantum excusat à peccato,
sed etiam est per accidens regula formalis
morum. Ratio est, præter allatas hic *scilicet* 1.
quia illud judicium est regula formalis morum,
per quod regula objectiva morum proponitur:
ergo omne judicium conscientie, siue prudenter verum, siue invincibiliter
falsum, proponens tale objectum esse honestum,
est regula formalis morum. Confirmo: quia æque
repugnat operationem humanam elici sine
regula formali, ac sine objectiva: sed repugnat
elici sine regulâ formali proponente objectivam:
sed judicium conscientie proponens obje-

ctivam est per omnes TT. regula formalis: ergo iudicium conscientiarum, five verum, five invincibiliter falsum, est regula formalis. Addit P. Teril. de Reg. mor. *qu. 35. n. 3.* omnes, excepto Celladeri, supponere conscientiam invincibiliter erroneam esse regulam morum, tum quia exulat operationem ab omni malitia formali, ut ipsemet Eliz. docet; tum quia dat honestatem actui. Plura Teril. qui ita arguit contra Eliz. Per te ratio probabilis, si sit vera, est regula; peto modo de aliqua ratione particulari, an sit regula: dicere debes, Fortè est, fortè non est; sicut fortè est vera, fortè non est vera: ergo ponis regulam non regulam; ponis enim per regulam id, quod discernere non possumus à non regula: ergo frustra negas rationem invincibiliter erroneam esse regulam, cum & re ipsa regulet, & frequenter certò cognoscere possumus reflexe, quòd operatio non fuerit mala, sed bona.

SECTION IV.

Solvuntur objectiones.

§. I.

*Quia nullum difforme potest esse conforme : &
quia est oppositio inter conscientiam, &
legem Dei.*

S U M M A R I U M.

Arguitur, quia nulla conscientia speculative falsa potest, esse conformis sapientie Dei, & principiis Synderesis speculative veris, n. 111.

Ad ultimum conscientia dictamen, quod est quasi conclusio, non satis principia Synderesis directa, & reflexa, sed necessaria alia propositio, à quâ resultet, n. II2. II3.

*Ostendo conscientiam non tantum præsuppositivè,
sed formaliter logicè falsam, esse conformem
regulis morum, n. 114.*

*Hoc S. Bonaventura valde egregie exponit, ibid.
Quale sit objectum conscientie proximum, quale
remotum, M. 115.*

Idem judicium potest simul esse speculativum, & practicum; immò speculative falsum, & practice verum, n. 117.

Unde sumatur veritas, & falsitas speculativa,
unde veritas, & falsitas practica? n. 118.

DD. tuentes posse actum supernaturalem esse intrinsecè honestum, & extrinsecè inhonestum, R. 119.

Idem judicium potest esse simul falsum, & verum, diverso genere falsitatis a veritate,
n. 128.

Paritas horologij est aperte contra Celladei, n.
121.

Principia sapientia Divina, & Synderesis hu-
mana

mane directæ sunt regula objectiva, quoties obiectum cognoscitur ut est in se; reflexa, quoties subest cognitioni falsæ. n. 122.

Repugnat, ut opus sub diversis circumstantiis regulatur eâ regula, quâ ante. ibid.

Conscientia formaliter logicè falsa est conformis principiis reflexis. n. 123.

Principia, sive directæ, sive reflexa, Dei, & Synderesis, sunt, tum logicè, tum practicè vera; non ita ultimum dictamen invincibiliter falsum. n. 124.

Est falsum juxta id quod representat, & verum juxta id, quod dicitur. n. 125.

Nulla oppositio, sive inter principia directæ, & reflexa Dei, sive inter principia directæ, & reflexa Synderesis, sive inter voluntatem directam, & reflexam, Divinam, & humanam. n. 126. 127.

Nostre doctrina harmonia. n. 128.

Ostendo judicium logicè formaliter falsum esse practicè conforme principiis reflexis sapientiæ Divinæ, & humanæ. n. 129.

Cur principia directæ, & reflexa sint semper logicè vera, ultimum autem dictamen sit sepe logicè falsum? n. 130.

Palanco ait, quod falsitas speculativa non nisi judicio speculativo, non autem pratico conveniat, adeoque vult repugnare, ut conscientia dictamen sit simul speculativè falsum, & practicè verum. Rejicio. n. 131. 132.

N. 111. **O**bjicies 1. Nullum erroneum, & difforme potest simul esse rectum, & conforme; ut patet in indice solari, qui non potest simul esse rectus, & errans: ergo nulla conscientia erronea potest simul esse moraliter recta. Confirmatur: Regula morum, cui conscientia, ut sit moraliter recta, debet esse in dirigendo conformis, non tantum sunt prima principia Synderesis, & prudentiæ, sed etiam ipsa infallibilis sapientia Dei de objecto, circa quod versatur actus prudentiæ: sed nulla conscientia speculativè falsa, seu difformis suo objecto enuntiato potest esse conformis primis principiis necessario veris, & infallibili sapientiæ Dei de tali objecto; alias judicium falsum, & judicium verum de eodem objecto essent inter se conformia, quod repugnat: ergo nulla conscientia speculativè falsa potest esse moraliter recta.

N. 112. **U**t hoc argumentum evidenter solvam, notanda sunt diligenter, quæ dixi supra d. 5. dixi enim quod cum principia Synderesis tam directæ, quam reflexa, non sint satis ad ultimum conscientia dictamen de honestate, aut inhonestate operationis, ideo assumenda est alia propositio minor, quæ sit cognitio talis objecti, vel ut est in se, vel ut

est in mente nostrâ, quæ cognitio modo est actus scientiæ, modo prudentiæ, modo fidei Divinæ, modo humanæ, modo opinionis veræ, aut falsæ: rursus, neque hæc cognitio satis est, sed intellectus ex hac cognitione, & illis principiis deducere debet ultimam conclusionem; quapropter conscientia stat in hac quasi conclusionem, & applicationem primorum principiorum ad actiones particulares: ex. gr. Omne malum est fugiendum, mendacium est malum, ergo est fugiendum; vel, omne præceptum est implendum, mendacium pro tuendâ vitâ innocentis est præceptum, ergo est implendum. Ecce utraque consequentia primi, & secundi syllogismi est actus conscientia: non est autem necesse, quod conscientia sit semper conclusio formalis, satis ut virtualis, ut accidit, quoties intellectui evidens est honestas, aut inhonestas objecti, & actionis. Cum ergo ultimum conscientia dictamen sit quasi conclusio, aut consequentia, cujus minor potest esse speculativè falsa, ut patet ex secundo syllogismo; ex alterâ autem parte certum sit axioma, *Ex falso aliquando verum, aliquando falsum*; consequenter ipsa conscientia esse potest, vel præsuppositivè tantum falsa, quia supponit minorem, quæ est in se falsa, ut accidit in secundo syllogismo; & simul esse formaliter speculativè vera. Rursum potest conscientia esse formaliter speculativè falsa.

Hinc est, quod, ut argumentum solvatur, ostendi debet non tantum quomodo conscientia præsuppositivè tantum falsa sit conformis primis principiis Synderesis, immò sapientiæ Dei; hoc autem facile est, quia licet sit præsuppositivè tantum falsa, est tamen formaliter speculativè vera, ut accidit in consequenti secundi syllogismi; sunt enim duo judicia realiter distincta, quorum præcedens, nempe minor, est formaliter speculativè falsum; subsequens autem judicium, nempe consequentia, est tantum præsuppositivè falsum, formaliter autem, & speculativè verum; nam verum est, *licere mendacium suppositum ut præceptum*; in quo secundo judicio stat conscientia: ergo talis conscientia, licet præsuppositivè falsa, quia tamen est speculativè formaliter vera, est conformis illis primis principiis. Sed præterea ostendi debet, quomodo conscientia formaliter speculativè falsa, seu idem indivisibile judicium conscientia sit conforme primis principiis Synderesis, & sapientiæ Dei. Quare, etsi doctrina P. Suar. 1.2. d. 12. sect. 1. rectè ostendat, ut P. Suar. tantum conscientia judicium esse non tantum practicè, sed etiam speculativè verum; est enim speculativè verum, *licere mendacium*

cium suppositum ut praeceptum, per minorem, quæ est speculativè falsa; non tamen ostendit, quomodo, si unum sit indivisibile iudicium conscientiæ, & erroneum, ex. gr. *mentire*, possit esse speculativè verum; imò non potest: conscientia enim dicens *mentire, quia est praeceptum*, vel supponit falsum, vel dicit falsum; nec ipse P. Moya *tom. 2. qu. 9. n. 54.*

P. Moya.

& 55. aliquid ampliùs dicit, quam dixerat P. Suar. ait enim P. Moya: Iudicium ultimū, quo voluntas nostra applicatur ad operandum in casu erroris invincibilis, aut opinionis probabilis falsæ, est secunda regula, & est regula formalis, & recta morum, & est ratio practicè, & speculativè recta, quia non tantum causat electionem honestam, sed etiam est conformis rei, quam enuntiat, habet enim pro objecto non honestatem rei secundum se, sed ut proposita per actum prudenter imperatum, nec legem Dei absolute, sed legem Dei per accidens, (seu reflexam) & ex suppositione erroris invincibilis existentem, & ita undequaque est ratio vera, conscientiam rectam constituens. Hec P. Moya. Verum, si P. Moya per *ratio vera*, intelligit *veram practicè*, hoc concedo; est enim verum, mentiendum esse supposito praecepto: si *speculativè veram*, est falsum; nam tale praeceptum non datur, sed ex errore supponitur: ergo ille actus vel supponit, vel formaliter includit errorem speculativum. Quare, ut tota res melius penetretur,

S. Bona.

Notandum 1. ex S. Bonav. in 2. dist. 39. art. 2. qu. 3. ad 4. qui exponens, qualiter conscientia, cum sit naturale iudicium, possit esse erronea, ait: Conscientia non tantum procedit modo simplici, sed etiam collativo, & ideo conscientia, licet, prout stat in universalis, & movetur aspectu simplici, sit semper recta, ut tamen descendit ad particularia, & confert, potest fieri erronea, propter quod intermiscet se actibus rationis deliberativæ; & hoc patet sic: Conscientia enim Iudæorum ex ipso naturali dictamine dictabat, quod Deo sit obediendum; & ipsi postmodum assument, quod Deus præcipit nunc circumcisionem, & ciborum discretionem, & ex hoc formatur eorum conscientia in particulari, ut se circumcidant. Error iste non venit ex primo principio, quod verum est, sed ex assumptione, quæ non est conscientia prout est naturale iudicium, sed potius rationis erroneæ, quæ spectat ad liberum arbitrium. Hec S. D. quo nil clarius, & doctius.

N.

115.

Notandum 2. objectum conscientia aliud esse remotum, aliud proximum. Remotum non tantum est illud objectum, circa quod

versatur voluntatis electio, aut omisio, cuius qualitatem moralem conscientia repræsentat, sed etiam esse potest ipsamet electio, aut omisio, quarum naturam moralem conscientia contemplatur. Proximum est ipsa electio, aut omisio, quam practicè dicitur licitam, aut illicitam. Porro ipsa electio, aut omisio, quatenus à conscientia repræsentatur, ut licita, aut illicita, dicitur *objectum*; eadem autem quatenus à conscientia dictatur ponenda, aut omittenda, dicitur *opus*; quia cum illa electio sit objectum conscientia speculantis rationem liciti, aut illiciti in eâ, bene dicitur objectum eadem electio; quia autem objectum conscientia dictantis ponendam, aut non ponendam, est objectum conscientia practicæ, melius dicitur *opus*. Quod autem idem indivisibile iudicium esse N. possit speculativum, ut contemplatur naturam electionis, & practicum, ut dicitur ponendam, nulla est difficultas. Similiter quod idem indivisibile iudicium speculativum, & practicum, esse possit speculativè falsum, & practicè verum, nulla etiam est difficultas, si res acutè penetretur, ut patet tum ex se, antec. tum ex responsione immediate addenda, tum ex ratione. Primò, quia potest iudicium practicè verum sequi ad iudicium speculativè falsum realiter distinctum: ergo etiam in eodem iudicio potest veritas practica sequi per nostram rationem ad falsitatem speculativam. Secundò, quia nulla est repugnantia, quod eidem rei competant duæ formalitates diversæ: sed falsitas speculativa, & veritas practica sunt tales; ergo possunt eidem iudicio competere.

Tertiò à priori; quia veritas speculativa non est nisi conformitas cognitionis cum objecto, quod contemplatur; & falsitas speculativa non est nisi difformitas cognitionis ab objecto, quod contemplatur, ex. gr. in nostro casu falsitas speculativa de natura electionis est, quod putetur licita, cum licita non sit, ut suppono: veritas practica cognitionis est conformitas cognitionis practicæ dirigentis, aut dictantis tale opus cum regulis prudentiæ, vel morum, vel artis, juxta quas dicitur tale opus; veritas autem practica operis est, quod opus sit tale, quale dicitur talis cognitio practicè vera, seu est conformitas operis in ratione directi, vel artefacti cum cognitione illud juxta artis, vel morum præcepta dirigente: falsitas practica cognitionis est difformitas in ratione dirigentis à regulis directivis, & falsitas objectiva practica operis est difformitas à cognitione practica, & regulis dirigentibus: sed non repugnat, ut idem indivisibile conscientia iudicium

N.
118.

dicium de electione sit falsum, quatenus re-
praesentat electionem, ut dicimus; sit verum,
quatenus, supposita electione aut licita, di-
citur eam ponendam, nam tale indivisibile ju-
dicium est conforme huic principio morum,
*Omne conceptum ut licitum, ita ut non dubite-
tur de opposito, potest licite poni, aut est ponen-
dum*: ergo tale indivisibile judicium potest
esse speculative falsum quoad bonitatem
electionis; & practice verum quoad positio-
nem ejusdem; adeoque judicium speculati-
ve falsum potest esse regula morum, quate-
nus in dirigendo est conforme ipsam regulis
morum directivis.

N. Confirmo: Ut enim juxta Scotum in 2.
119. *diff. 40. qu. unica §. 2. & in 4. diff. 26. qu. 2.*
Ochamum, Aragon. Mediam, Scotum, P.
Salas 1. 2. *qu. 18. P. Granado 1. 2. contr. 2. tr.*
9. d. 3. n. 2. P. Ripald. *tom. 1. d. 56. a. sect. 2.*
&c. quos citat, & sequitur P. Ovied. 1. 2. *tr.*
4. *contr. 7. n. 4. Riccius 1. 2. lib. 3. cap. 31.* po-
test dari actus supernaturalis, honestus ex
fine intrinseco, & inhonestus ex fine extrin-
seco, quatenus a pravo actu imperatus, qui
actus supernaturalis erit simul meritorius, &
dementiorius, ut vult P. Ovied. 1. 2. *tr.* 9.
contr. 3. n. 86. P. Ripald. loc. sect. 7. n. 4. qui allegat
S. Thomam, Navarrum, Granado, &
alios, cujus oppositum tradit M. Tapia *lib. 1.*
qu. 6. art. 9. & lib. 2. qu. 1. art. 3. ita multo ma-
gis idem actus esse poterit speculative falsus,
& practice verus.

N. In forma respondeo repugnare, ut idem
120. indivisibile judicium sit verum, & falsum,
conforme, & disforme, rectum, & erroneum
sub eodem genere rectitudinis, non autem
sub diverso: sed conscientia invincibiliter
erronea est errans, & disformis errore specu-
lativo, & disformitate speculativa; & est rec-
ta, & conformis conformitate sui cum re-
gulis morum; & est vera veritate practica,
scu conformis regulis morum, juxta quas
dirigit actum voluntatis: ergo conscientia
invincibiliter erronea esse potest moraliter
recta. Exemplum horologii non est ad rem,
& si est, est contra P. Eliz. non est ad rem,
quia nulla est paritas inter regulam phy-
sicam, & moralem: rectitudo enim indicis so-
laris consistit in conformitate physica hori
cum motu solis, quem signat; moralis au-
tem, ut torres dixi, in conformitate actionis,
non ut est in se, sed cum regulis morum: si
enim tale judicium sit aliis conforme, erit
practice, & moraliter rectum. An vero duo
horologia diverso tempore pulsantia se ha-
beant ut due opiniones probabiles, legi po-
test P. Ovied. 1. 2. *tr.* 5. *contr. 4. n. 46.* & P. Mu-
P. Joy. *necia d. 30. de Incarn. a. n. 37.* imo nos alibi

fuisse; interim satis est P. Moya *tom. 2. qu. 9.*
n. 57. qui plura addit contra horologium to-
ties a P. Eliz. nobis objectum; hoc mihi
certum, quod paritas est contra Eliz. ut
enim index, vel horologium solare potest
esse rectum rectitudine conveniente horolo-
gio Hispanico, non autem Italico; rursus
potest esse rectum rectitudine demonstran-
te horas antiquas, sive Judaicas inaequales,
non autem rectitudine horarum aequalium,
ut videri potest apud P. Cornetum in Curri-
culo Philosophia Peripatetica *cap. 9. de Ho-*
rologijs Sciethericis, atque adeo potest esse
Hispanice rectum, non Italice, Judaice re-
ctum, non autem Modernè rectum; ita cadé
conscientia esse potest speculative erronea,
quatenus disformis suo objecto enuntiato; &
practice vera, quatenus conformis in diri-
gendo voluntatem primis regulis morum,
juxta quas dirigit. Omitto alia exempla satis
obvia: eadem enim linea, vel triangulus po-
test esse aequalis palmo, & inaequalis compa-
rata cum bipalmo; idemque triangulus esse
aequalis comparatus cum alio simili, & dif-
formis comparatus cum dissimili; idemque
angulus obtusus est similis alteri obtuso, &
est dissimilis angulo acuto; & idem homo est
similis equo quoad effectus sentiendi, & dis-
similis quoad effectus ratiocinandi: ita in
casu nostro.

Ad confirmationem respondeo, quod re-
N. gula morum non sunt sola principia Synde-
122. resis, & sapientiae Dei directa, nec sola re-
flexa, sed vel directa, vel reflexa; cum hoc
discrimine, quod principia Synderesis, & sa-
pientiae Dei directa sunt regula morum,
quoties objectum cognoscitur: ut est in se;
reflexa autem sunt regula morum, quoties
objectum subest cognitioni falsae; atque
adeo alia sunt principia morum regulantia
conscientia speculative veram, nempe dire-
cta, quae per se, & primario intenduntur a
natura; alia sunt regulantia conscientiam
speculative falsam, nempe reflexa, quae sup-
ponunt in nobis errorem, & per accidens in-
tenduntur a natura, videlicet ex suppositio-
ne ignorantiae humanae. Velle autem, ut
opus sub oppositis, aut diversis circumstan-
tijs reguletur ipsam principijs, est velle
prudentiam esse imprudentiam, cum pru-
dentia pro diversitate circumstantiarum di-
versa habeat principia, ut planum est. In
forma distinguo minorem: nulla conscien-
tia speculative, & formaliter erronea est
moraliter, & ethice, seu in dirigendo ad
opus conformis scientiae Dei reflexae, (idem
dicto de principijs Synderesis reflexis) nego
minorem; scientiae Dei directae, transeat
minor,

P. Cor-
nuz.

minor, cui tamen non est difformis, licet non sit conformis; & nego consequentiam.

N.
123.

Dixi conscientiam speculative, & formaliter erroneam esse in dirigendo conformem scientiæ Dei reflexæ; patet; quia sicut hoc iudicium Dei reflexum verè dicitur, & dicitur, *Licet obiectum, & actus putatus a creatura invincibiliter honestus, & si sit preceptus, est ponendus*; similiter sicut meum iudicium Synderesis reflexum hoc idem dicitur, *ponendam, & licitam esse actionem putatam invincibiliter preceptam*; ita hoc ultimum iudicium particulare, quod est quasi conclusio, & est ipse actus conscientiæ supponens dictum iudicium universale, ex quo quasi infertur; hoc, inquam, ultimum iudicium, *mentire, ut serves innocentem*, verè dicitur ponendum mendacium, & est conforme practicè, imò inclusum in dicto iudicio universali, *Pone actionem putatam invincibiliter preceptam*; cum hoc discrimine, quod principia Synderesis nostræ, & sapientiæ Dei reflexa sunt, tum speculative, tum practicè vera: speculative, nam est speculative verum, *licere actionem creditam invincibiliter preceptam*; practicè, nam opus positum sub illis iudicijs reflexis est tale, quale esse dicitur illud principium, & iudicium; nempe, est opus honestum, atque adeo conforme practicè illis principijs practicis reflexis, seu dirigentibus.

N.
124.

Econtra illud ultimum conscientiæ dictamen, *mentire, ut serves innocentem*, est formaliter speculative falsum, ut dixi paulò antè, nam falsum est, esse mentiendum; attamen est practicè verum, quatenus est conforme in dirigendo principijs reflexis Synderesis, & sapientiæ Dei supponentibus nostrum errorem; & opus ab eo ultimo iudicio regulatum est conforme, tum tali iudicio practicè vero, tum illis principijs reflexis speculative, & practicè veris.

N.
125.

Breviter: potest ultimum conscientiæ dictamen esse formaliter falsum secundum id, quod repræsentat, & esse verum secundum quod dicitur, ex. gr. esse falsum secundum rationem honesti, quam repræsentat in obiecto ex se inhonesto; & esse verum secundum rationem honesti formaliter, seu liciti, quam dicitur; omnis enim operatio voluntatis elicitur sub iudicio, sive vero, sive falso invincibili, quod sit honesta, est licita, & conformis huic regulæ morum, *Omne invincibiliter honestum est licitum*.

N.
126.

Neque verò ulla est inter iudicium Dei directum, & Dei reflexum oppositio, quia non tendunt in idem omnino obiectum, sed in idem obiectum, ut vestitum diversis circumstantijs. Idem dico de iudicio creato di-

recto, & reflexo, inter quæ ob eandem rationem nulla est oppositio. Similiter nulla est oppositio inter volitionem directam, & reflexam, increatam, & creatam: nam iudicium directum, tam creatum, quam increatum dicitur, non mentire; reflexum, tam creatum, quam increatum dicitur, *Licet mendacium putatum invincibiliter preceptum*; immò nulla inter iudicium reflexum creatum, & regulam morum directam, sive Dei, sive Syncretis.

Dices: Ultimum conscientiæ iudicium reflexum est, *Licet mendacium*, iudicium autem directum sapientiæ Dei, & Synderesis nostræ est, *Non licet mendacium*; ergo est oppositio. Nego antecedens; nam ad illud ultimum conscientiæ dictamen, *Licet mendacium*, præsupponitur, & subintelligitur, *quod puto invincibiliter preceptum*: sed isti duo actus, *Non licet mendacium, Licet mendacium*, quod puto invincibiliter preceptum, non sunt de eodem sub iisdem, sed sub diversis circumstantijs: ergo nulla est oppositio. Hallucinatur Adversarius, quia non attendit, quod hoc ultimum dictamen conscientiæ, *Licet mendacium*, est iudicium reflexum, & quasi conclusio, includens formaliter, vel supponens in præmissis errorem invincibilem, quem non includit iudicium directum, *Non licet mendacium*; ut enim dixi, ipsa conscientia est quasi consequentia, & est iudicium reflexum, & supponit præmissas, ex quibus infertur, quarum alterutra potest esse falsa; si autem sit falsa, eo ipso subintelligitur error, in quo conscientia fundatur. Quare si res acutè penetraretur, patet mira nostræ doctrinæ harmonia. Primò enim licet conscientia speculative difformis suo obiecto (sive ex eo quia sit formaliter, sive ex eo quia sit tantum præsuppositivè erronea) non sit conformis infallibili sapientiæ Dei directæ, & principijs Synderesis directis, nam conscientia dicitur, *Licet mendacium*; sapientia autem increata, & creata directæ dicitur, *Non licet*; attamen eadem conscientia speculative difformis suo obiecto, non est positivè difformis iisdem principijs directis sapientiæ Dei, & Synderesis. Ratio est evidens, tum quia tunc non repræsentatur lex directæ, ut dixi hic sect. 1. §. 3. tum quia ubi mutatur obiectum, nulla est oppositio: sed obiectum conscientie speculative difformis suo obiecto, seu formaliter erronea est, *Licet mendacium creditum invincibiliter preceptum*; obiectum sapientiæ Dei, & Synderesis, utriusque directæ est, *Non licet mendacium cognitum ut verum, & ut est in se*: ergo nulla oppositio: ergo inter conscientiam speculative formaliter

liter difforem suo objecto, & inter principia sapientiae increatae, & creatae nulla est positiva diffinitas.

N. 129. Patet 2. idem iudicium conscientiae formaliter speculative erroneum, & invincibile esse positivè conforme practicae, seu in dirigendo ipsi sapientiae increatae, & creatae reflexis, seu scientiae, quam Deus, & creatura habent de objecto, ut subitane invincibili ignorantiae prohibitionis, & invincibili errori praecepti; sicut enim sequens haec iudicia reflexa sapientiae increatae, & Synderesis dirigitur practicae ad executionem operis liciti, nam licet actio invincibiliter putata praecipitur, ita sequens illud iudicium formaliter erroneum, *Licet mendacium invincibiliter praecipitur*, exequitur actionem licitam, & ea voluntas mendacii est conformis principijs reflexis Dei, & Synderesis, & ultimo conscientiae dictamini formaliter erroneo; & rursus hoc iudicium est conforme in dirigendo, & dictando ipsidem principijs reflexis; sicut enim haec in universali dictant licere actionem invincibiliter creditam praecipitam, ita tale ultimum conscientiae dictamen dictat licere hanc actionem cognitam invincibiliter ut praecipitam.

N. 130. Patet 3. cur omnia principia sapientiae creatae, vel increatae, tam directa, quam reflexa sint etiam speculative vera, & non tantum practicae; e contra ultimum conscientiae dictamen sit, saepe practicae tantum verum, & speculative falsum, ut dixi hoc §. Ratio est; quia ultimum conscientiae dictamen, cum sit quasi conclusio deducta saepe ex maiori, vel minori speculative falsa, consequenter tunc est speculative falsum; hoc enim dictamen, *occide blasphemum*, deducitur ex his praemissis, omne invincibiliter praecipitum est exequendum; quae maior est evidenter tam practicae, quam speculative vera: sed occisio blasphemus est invincibiliter praecipita; quae minor est formaliter falsa: ergo blasphemus est occidendus; quae consequentia est speculative formaliter falsa, quia ex minori formaliter falsa deducitur; & est practicae vera, quia est conformis in dirigendo huic principio, Occidendus est blasphemus, quoties ejus occisio creditur invincibiliter praecipita. Haec etsi non adeo facilia, maiori, quam potui, claritate explicui.

N. 131. Instabis ex Palanco qu. 5. §. 10. n. 156. falsum à nobis supponi, dum supponimus iudicio practico convenire posse falsitatem speculative; ut enim iudicio practico de agendis convenire non potest veritas speculative, haec enim propria est iudicii speculativi; ita falsitas speculativa convenire non

potest nisi iudicio speculativo; & est crassissima æquivocatio asserere, quod idem indivisibile iudicium sit practicae verum, & speculative falsum; cum enim idem indivisibile iudicium de agendis non possit simul esse speculativum, & practicum, & nihil affirmet speculative, inde est, quod si dicit verum, necessario dicit verum practicae; si errat, necessario errat practicae; quomodo enim errare, aut verum dicere potest speculative, cum nihil affirmet speculative, aut neget? Ergo est implicatoria nostra distinctio, nempe, quod idem indivisibile iudicium prudentiae sit practicae verum, & sit speculative falsum: ergo si iudicium prudentiae est erroneum, est practicae erroneum.

N. 132. Sed contra 1. quia non implicat, ut eadem conscientia sit simpliciter practicae falsa, & simul sit practicae vera secundum quid, ut docuit idem Palanco n. 74. ergo multo minus, ut sit practicae vera, & simul sit speculative falsa, cum diversitas illa sit oppositio, haec autem sit pura diversitas sine oppositio-
ne. Contra 2. quia conscientia, ut dixi, est ipsa conclusio syllogismi practici: ergo cum conclusio pendeat a praemissis, quarum una potest esse pure practica, alia pure speculativa, conclusio simul erit practica, & speculativa: ergo nulla repugnantia in hoc, quod idem iudicium sit speculativum simul, & practicum; nulla in hoc, quod quatenus speculativum, sit, aut supponat falsum, quatenus practicum sit verum; haec enim consequentia, ergo mihi licet retinere hanc rem, (quam consequentiam suppono esse dictamen prudens, & simul suppono hanc rem non esse meam) est simul practicae vera, quatenus est conformis huic principio morum, cuilibet licet retinere rem, quam putat invincibiliter suam: ergo est practicae vera; rursus est speculative falsa, quia illa invincibilitas supponit errorem. Addo, quod aliquid speculative affirmat, & aliquid practicae affirmat: quod practicae affirmat, est, *Licet mihi retinere hanc rem*; quod speculative affirmat, vel supponit explicitè affirmatum in aliqua praemissa, est, *Haec res est mea*. Vide dicta à n. 104.

§. II.

Quia nulla conscientia erronea est prudens, & practicae vera.

S U M M A R I U M.

Omnis actus prudentia est practicae verus, etsi aliquis sit saepe speculative falsus. DD. num. 133. ad 140.

Prudentia numquam potest errare practice, 137. Non